

PARTIZANSKA KNJIGA

Edicija

Tekstopolis

Knjiga 48

PARTIZANSKA KNJIGA

Copyright © Bojan Babić, 2021.

© za srpsko izdanje Partizanska knjiga, 2021.

Urednici
Srđan Srđić
Vladimir Arsenić

Bojan Babić

Kako se jede nar

Kikinda, 2021.

„Uzeh knjižicu anđelu iz ruke i progutah je.
U ustima mi je bila slatka kao med,
ali kad je pojedoh, gorčina mi ispuni utrobu.“

Otkrivenje Svetoga Jovana Bogoslova

SLIKA

Marta je negde drugde.

Leži nepomično dok zalazak vri među pravim uglovima. Voli tišinu stana. Samo kucanje dopire s police. Da nije njega, ne bi bilo vremena. Dopušta minutima da protiču iz šupljine u prazninu, besciljno. Svrha je ubica.

Ponekad, retko, tako zaspi. Sanja stvari onakve kakve bi trebalo da budu, dela autentična, herojska, reči značajne, mudru težinu suzdržanosti, poglede koji prodiru duboko, razgovore prožete duhom, devetnaesti vek koji se proteže i makar vrhovima prstiju doseže do pišljive današnjice, do kauča presvučenog kariranim meblom na čijoj ivici počiva dvodimenzionalna uvreda A4 formata.

„Ovde sve lepo piše.“

Budi je sećanje na birokratski glas, na četu uniformisanih koja zaposeda njen dom, na zlatni sat i maljavu ruku koja maše zgužvanim papirom pred njenim skamenjenim licem.

„Ovde sve lepo piše.“

Marta ne čita.

PISMO

Jovane moj,

Kod nas postoje ljudi koji tek treba da se naviknu na umetnost. Čini mi se da je još ne vole dovoljno. Posećuju kulturne događaje iz sasvim pogrešnih razloga. Nekad pomislim da su tu kako bi se ogrejali i poslužili sitnim hlepčićima sa sirom, paradajzom, ponekad i pršutom, što ih dele na premijerama i na otvaranjima izložbi. Zovu ih, vulgarno, „ketering”.

Ljudi su loše obučeni. Siromaštvo je samo izgovor. Nije odeća loša, već oni. Juče uveče sam prisustvovala poetskoj večeri koja može da bude primer. Gošća Udruženja pisaca bila je grčka pesnikinja Konstantina V. Isprva sam se uplašila kad se pojavila. Bila je mlada, nenašminkana, imala je vezanu kosu. Nemam poverenja u one koji ne vode računa o sebi. Nemam poverenja u nedozrele koji agresivno promovišu svoj rad. Ne čekaju da odleži. Puni su sebe. Ta Helenka je odavala utisak jedne od onih napadno urbanih pojava modernih shvatanja koje će govoriti o različitim nepravdama i pravima, o položaju dece, radnika, homoseksualaca, žena, o identitetu i sličnim aktuelnim temama. Možda je to i plemenito, ali nije moja priča. Uvek ima nešto aktuelno. Ne osećam se lepo dok slušam o tome. Srećom, kad je počela da čita svoje pesme, to je zvučalo

ozbiljnije. Prevodilac je bio odličan. Njeni stihovi su pevali o prirodi zarobljenoj u gradskim pejzažima, o parkovima, zapuštenim spomenicima, o civilizaciji kao tamničaru onog izvornog. Nisam sigurna da se sa svim njenim uvidima slažem, niti da ih sve razumem, ali ovako, odenuti u stihove, svakako su bili vrlo prijatni i pametni. Dirljivo. Nije bilo patetično. Crv zavisti je iskoristio trenutak zanesenosti i naterao me da zažalim što i sama nemam makar delić njenog talenta. Brzo sam ga oterala.

Kad sam ponovo uspela da se prepustim, nastupili su oni, ljudi koji u meni bude gnev. A gnev je smrtni greh i, nažalost, trošim mnogo dragocene energije kako bih ga zauzdala, u sebi ugušila, jer oni, reći ću to otvoreno, beskućnici, klošari, ne zaslužuju da zbog njih strepim od sudnjeg dana.

Početak književne večeri bio je zakazan za osam. Posetioci (da, oni su obični posetioci) nisu prestajali da dolaze u malu salu iako je već bilo pola devet. Pri tome se uopšte nisu trudili da budu tihi. Kladam se da namerno kasne i prave što veću buku kako bismo ih primetili. Jedan se muškarac u tome naročito istakao. Čovek je krupan kao šifonjer. Toliku zapreminu zauzima da je to prosto drsko. Još ta lažno nehajna pompeznost pri ulasku kako bismo se svi okrenuli prema njemu. Nemarno je gurao stolice ispred i iza sebe. Promišljeno je išao otkopčanog, širokog kišnog mantila, tako da su njegovi masni krajevi dodirivali naše glave. I mene je dotakao. Pa je još morao da sedne u sredinu. Taman kad sam pomislila kako pažnju mogu da vratim na ono što

vredi, on je izvadio kesu punu čokoladnih napolitanki! Zamisli to! Ne, pa to je nezamislivo tamo gde ti sad živiš. Nije prestao da šuška i da krcka svoje „slatke zanimacije“ sve do kraja. Napravio je svinjac pod sobom. Pesnikinja ga je ignorisala koliko je mogla, ali ne može se reći da je nije dekoncentrisao. Čovek je sve upropastio.

Ni drugi nisu bili bolji.

No, dosta o njima. Hoću da se usredsredim na ono što je pozitivno.

Sve u svemu, ovo je bilo pristojno veče. Zahvalna sam Bogu na njemu. Ocenila bih ga četvorkom. To je visoka ocena.

Dok sam se vraćala kući pešice preko mosta, počela je da pada sitna kiša. Spirala je naslage nepristojnosti koje su na moje biće prenele te zveri.

Prijala mi je.

Izvini, pišem ti prvi put, a već gnjavim.

MAPA

- zeleni gvozdeni most
- stariji muškarac u trenerci i patikama savija koleno ka bradi
 - „Sigurno se sprema da trči.“
- kuća od žute opeke s pogledom na reku
 - „Ovo mora da je Temza.“
- plave klupe i oglas za restoran *Blue Anchor*
- mladić istovaruje džak pomorandži iz kombija
- fini mali park i ispred njega kontejner za reciklažu stakla
- punački plavušan gura kolica s detetom koje više nije beba
 - „Devojčica bi mogla i sama da hoda. Ko sam ja da pričam. Da sam imala dete, isto bih ga tako razmazila.“
- visoki barjak sa zastavom Velike Britanije
- uzana ulica kroz koju kola ne mogu da prođu i u njoj kafana *The Dove* sa ispisima kredom na crnoj tabli pred ulazom
- onda neki bulevar
- čisti crni automobili
- crkva sa špicastim krovovima

„Nije pravoslavna, ali sviđa mi se. Vratću se kasnije da je bolje pogledam.“

– ponovo neko džogira

„Da li je i Jovan počeo da se bavi sportom? To ga ranije nije interesovalo, ali čula sam kako promena sredine može da utiče...“

SLIKA

Marta je na mostu.

Krača noga. Samoća, pre svega. Novi Grad je ostario. Sivi Levijatan krade oblake, kap po kap. Uveče mravi neradnici mile sa severa na jug u potrazi za zabavom. Samo se vrana gega u suprotnom smeru.

Samoća. Kiša je dovodi u prirodan položaj: povija ramena; jede sopstvenu bradu; teži sferi; unjka.

Kišobran je tek nešto širi od šešira. Kad se osloni na levu nogu, horizont se iskosi, a Marta zamoli asfalt za oproštaj. To njega sigurno boli više nego nju. Bol se u njoj vremenom pretvorio u finu sunderastu masu. Bez posledica upija i mnogo jače padavine od ove večerašnje. Kad ih iscedi iz sebe, one dobiju miris mrtve ribe. Nije tako neprijatan kao što bi se moglo pretpostaviti.

Nevoljno prelazi most. Kreće se u smeru stamenih domina. Kad bi ih neko srušio, srušio bi i njen san – jer ne bi imala gde da spava, i njen košmar – jer ovde ne može mirno da spava. Šunja se bulevarima. Kad neko prođe kraj nje, ona se kamuflira u stablo, kišu, zid, uličnog psa. Ne vozi se javnim prevozom. Ne žuri.

Marta gura teška vrata litice betonskog kanjona. Ulazi neprimećena. Koristi lift samo kad ga niko drugi ne čeka. Nikad se ne okreće ka ogledalu. Penje se na

sedamnaesti sprat. Pa preko trideset stepenika na poslednji, osamnaesti. Ova zgrada nema podrum. Ostave se nalaze tu, na vrhu. Jedini stan među njima je ovaj pred njom. Na vratima piše 201.

Marta ne pali sijalicu. Štedi. S kuhinjskog prozora ionako svetli gigantski reklamni pano. Natpis joj je okrenuo leđa. $\text{D}\text{I}\text{U}\text{Z}\text{M}\text{A}\text{Z}$ To je dovoljno da vidi svoju večeru. Pogačica sa sirom i pola jabuke. Hladan čaj od žalfije. Mir.

PISMO

Došao je i taj dan. Otvaranje Narodnog muzeja posle petnaest godina rekonstrukcije. Ulaz je bio besplatan.

Ne želim da ti pišem o Renoaru, o strašnom, mračnom Karavađu, o Matisu, pred čija sam dela imala čast da stanem. Želim o onome što je prethodilo. O redu. O najlepšem redu na svetu. Sve što sam doživela za dva i po sata dok sam čekala svečani trenutak svog prolaska između mermernih karijatida i ulaska u neprolazni svet likovne umetnosti, među tim ljudima, slobodna ću biti da kažem, među sebi sličnima, potire moje sumnje iz prethodnog elektronskog pisma.

Svi su bili strpljivi, elegantni, pristojni, tihi. Niko se nije ni glasnije nasmejao. Ne, nisam ja operisana od humora i dobre šale, samo za sve postoji vreme i mesto. Ovo vreme i ovo mesto bili su namenjeni nečem drugom.

Ispred mene je stajao momak s dužom kosom i retkom bradom. Hteo je da me propusti, ali ja to nisam dozvolila. Pa nismo u pošti. Zapodenuli smo razgovor. Kaže, studira pravo. To je bila želja njegovih roditelja. Njegova želja jeste da upiše Akademiju za restauraciju umetnina, pri crkvi. Divno, rekla sam mu. On zna toliko mnogo o vizantijskom slikarstvu i uopšte. Nadahnuto mi je govorio o carici Teodori i o nekoliko generacija

Paleologa. Bože, u kakvom ja neznanju živim, sramota me je.

Susret s ljudima kao što je ovaj budući restaurator uvek me podseti na to da nikad ne mogu biti dovoljno skromna. Zahvalna sam na tome.

Iza su se pojavile dve žene mojih godina. Bile su za nijansu previše napirlitane. Karmini intenzivnih boja. Nokti predugi. Parfemi prejaki. Ipak, nisam im zamerala. Verovatno su bile uzbuđene zbog današnjeg događaja, pa su malo izgubile meru. Njihovo ponašanje odavalo je drugačiji utisak. Bile su decentne. Govorile su tiho. Držale su distancu. Pogledavale su me s vremena na vreme, kao da su htele da uspostave kontakt. Onda su odlučile da se povuku malo dalje. Ostavile su mi prostora. Tu odluku poštujem.

Par studenata, još mlađih od mog restauratora – neko bi mogao pomisliti da su u pitanju deca – hodao je uz kolonu koja je rasla iz minuta u minut. On je delio bombone. Ona je čitala stihove sa svog mobilnog telefona. Napisala je čitavu zbirku posvećenu umetnicima koje ću kasnije tokom dana upoznati kroz njihova čuvena platna. Svaki slikar je dobio svoju pesmu, kratku, skoro haiku, ali svoju! (To su one istočnjačke, od svega tri reda. Bila sam jednom na promociji antologije u Japanskoj ambasadi.)

Sećam se samo pojedinih stihova.

„Kiša okovana zlatom” – to je bilo nešto o Van Gogu.

„Ima li bol decu” – to je o Urošu Prediću, ako se ne varam.

„Častim sve lađe u kafani“ – o Savi Šumanoviću.

Lepo, zar ne?

Svi su dobili po bombonu. Ja sam dobila dve. Jedna je imala ukus višnje, druga pomorandže. Imale su i neko punjenje unutra. Volim kad se pod jezikom tvrdi deo istanji pa pukne, a meki, slatki fil se oslobodi u ustima.

Uvek sam volela pisanu reč. U životu sam čitala koliko sam mogla. Čak sam bistrila i *Rečnik manje poznatih izraza*. On mi pomaže da se ne stidim pred samom sobom dok gledam omiljeni kviz. Ponekad mogu da pariram pravim takmičarima, iako među njima ima ozbiljnih intelektualaca. I pored toga, dok sastavljam ova pisma, uživam jer su upućena tebi, ali mi je ujedno i teško. Rečenice ne izlaze same. Oko svake se pomučim. Stalo mi je do toga da sve bude čisto, razumljivo, a opet elokventno. Često nešto smislim, pa mi ne bude dovoljno skladno, ili zvuči arogantno, ili... I tako prođe vreme.

Za kompjuterom sam već četvrt sata duže nego što bih smela da budem. Svako ima pravo da se četrdeset pet minuta koristi internetom. Ovde radi jedna devojka koja mi često dopušta da ostanem i više. Pomaže mi kad imam problema da ukucam lozinku u pravo polje. Nevešta sam u tim stvarima, ali polako ovladam. Nije toliko zahtevno.

Devojka se zove Ana. Ona je dokaz da je ostalo nečeg plemenitog u novim generacijama. Bilo bi fantastično kad bi jednog dana mogao da je upoznaš.

Eto, napisala sam reč „fantastično“, a ne volim je. Fali joj digniteta.

Sad moram da idem. Ne želim da Ana ima problema zbog mene.

Piši.